

שבביס של דני קרש

אם: וזה טוב.
אב: אני עייף מלצפות. מתר עוד יום של צפיה...
אם: גלך לישון...
אב: גלך...
אם: גלך...

★ ★ ★

סופר: בינתיים החל הנצחון מסתמן באופק. המנצחים אמנם עדיין יותר מיום ליום, מספרם הולך וקטן מיום ליום. אבל הם המנצחים.

ערים שחררו, רכסיס נכבשו. והגיע יום ההגה הוא עוד סוף משור. עמדת מסוננויים, הביטו סביב וראו שבה הדי אביב, והריחו ריח אדמה.

או באו אליהם והצביעו על ההר, הר גבוה באד, שמדרונות תלולים ושחורים לו, ואמרו: החר הזה, הוא האחרון, לבו לכבוש אותו.

★ ★ ★

(בני וחברים כבשו את המשלט ה' אחרון. מיטב חבריהם נפלו. ואז באה הפקודה לחיסול מן המשלט שנכבש ב' דם. לא בא השלום, אבל באה שביחת חושק).

הקריין: בצעדים אטיים הם יורדים מעל במות ההיסטוריה. עיניים מלוכ לכיס מדם ועפר, רעבים לשלוחה, סרר חיב, שרופים, נושאים מומים בגוף ר צלקות בנשמה, גיחת חקר בצעו עוד מצלצלת באוויר, והפחד השחור עורו דבוק בעצמות, לא יפים ולא טובים, ולא חזקים. הורירו אותם מהמשלטים, לחוך עולם זה.

★ ★ ★

(דני מת. הווים וחברים באים לחם פיזו על קברו. ביניהם נמצא המורה ששיכל את בנו).

מורה: בני יכול היה היום להיות בגילו. עם מותו של כל תלמיד מתל מיד, כובל אני שוב ושוב לקבורה גם את בני, יודע אני שפע סתימת הגולל חותם אני על כשלוני שלי, על כשלונו של דור מחנכים, אשר לא מצא את הדרך אל לבו של דור צעירים זה.

עם מותו בלא עת של דני אפרתי מציב אנכי מצבת זכרון למפעל חי, שהתמוסט כבנין קלפים. למראה בזבז זה של יפי נפש, כשרון ויכולת, לא איכל כבר לתקן דבר.

אינני מעורה עוד בחנוך. אני אדם זקן.

אם: ואני הייתי עומדת כאן ר שותקת עד שכובד השתיקה היה קשה משאת. ואו הייתי אומרת —

הוא צעיר... הוא כה צעיר... אדם דומה לשיב בשנה. חיים עליו לעבור את כל ארבע עונות החיים. אפילו ענה, אינני נושר לפני הסתי... זה, כאלו היה הנב שלי... הוא נתקן כמו הר בעקב צר אבל הוא לא נכשל... ה כשולן עזר בחיים.

הייתי עומדת מבלי נוע. לא הייתי בוכה. לא כלום. לא זו העת לכבות.

האב: כאן הייתי נגש אליך ואומר — בואי הביתה, אמה.

האם: קר שם.
ציצו: לכו הביתה. באמת חבל על כל מלה. אתם יודעים מי היה הבחור הזה? שום דבר אינכם יודעים. רק מי שום שנבחר לו הוא, האף, ולימדת אותו להשתמש בסכין ומזלג, אתם מש' לים את עצמכם שאתם יודעים עליו משהו, שאתם יודעים מה הפסדנו, או שמעו. אני לא. זה לא לפי כבודו.

הקריין: לפני עשרים וכמה שנים נולד ילד. קראו לו דני.

(אב ואם עומדים לחוד.)
אם: נולד לי בן...
אם: הוא יפה...
אב: נולד לי בן...
אב: הוא בריא...
אם: סבלתי למען יחיה...
אב: עמלתי שיהיה לו קיום...
אם: ולכן אקחתי...
אב: משהו כך אשתדל...
אם: שיגדל...
אב: שיתבגר...
אם: ויהיה אדם...
אב: ויהיה גבר...
אם: טוב וישר...
אב: חזק ואמין...
אם: עדין נפש...
אב: רחב כתפיים...

אם: שידע לאהוב כמו שרציתי ל' אהוב אני ולא יכולתי...

אב: שידע לחיות חיי חרות כמו שרציתי אני ולא יכולתי...

★ ★ ★

(האם באה להתלונן בפני המורה על כי בנה מתרחק ממנה, בורח טן חבית).

הקריין: ועכשיו השנים עוברות. הילד צומח, מתחיל ללכת, לדבר, צוחק, בוכה, הוא טוב, הוא רע, אוכל קוקר, איכל בננה, שותה חלב. הולך לגן, נע צע בברך.

חונג הוא יום הולדת, לבוש יפה, חג ה' חנוכה, הוא נר שלישי, שואל שאלות, שובב, נפצע בברך.

מצוה, משקל, יש לו חום, שעלת. הוא חזיר, שנה עוברת, ועוד שנה. בית הספר, הילקוט, המורה, השעור הראשון. קוראים בקושי, סופרים בקושי, משתר חיים בהסקרה. שירים וסס רים על צב' היום וטפורי המקרא. ועוד שנה עוברת, היום נפצע בברך.

יש לו חברים. ילדי השכונה. הם מ' שחקים ביחד. בימי החורף כשהשמש זורחת, ילדים באים ומשחקים בחצר.

מורה: אל תהששו בברתי, אנתנו משתולים לעשות כל מה שביכולתנו. אלא שאנתנו, המורים, נמונים במלחמה קשה לא עם הבודדים, אלא עם הדור כולו.

אנו יודע מדוע קיים קרע בינינו ו' הנוער. לא קוינו, כשהלמנו על דור חדש בארץ. רצינו להתדיר בדור זה את ה' אתהב לתרבות היהודית, לערכיה, ליצי רותיה. חשבנו לחשוף לפניהם עולם נפלא, גדול... והם אדישים!

המסורת שקיימה אותנו במשך אלפים שנה — אינה כעניינם. ספרות הענק שלנו — המראשית ועד ביאליק — הם מולולים בה. המשוררים הגדולים שלנו, שהרעידו לבבות במשך אלפי שנים, משאירים אותם אדישים. בשבילים כל זה הוא חומר לכתיבות ותו לא.

★ ★ ★

(בני יצא למלחמת העצמאות. ההורים מודאגים, חסרי ידעה, שנים רגזיים שבנם נטש אותם.)

אב: יש לנו בן.
אם: יש לנו בן.
אב: בתוך ים של אש.
אם: בתוך ים של אש.
אב: באפלה.
אם: בחושך.
אב: בסערה.
אם: ברוח.
אב: הוא חי.
אם: הוא קיים.
אב: וזה חשוב מאד. חשוב מכל דבר אחר.

שיצר מחזה בתוך מחזה, ניתחו את מבנה ההצגה. אולם הצופה הרגיל ילך להצגה כדי לראות את עצמו, את חבריו, את בנו, לשמוע את דבריהם, שהם אמיתיים עד כדי להרהים.

התמונה הבלתי-נשכחת של המורה השכול (ניסן יחר) המעלה דמעות בעיני המסתכל, דמותו הכפולה והמושכת של אברהם בך יוסף כנגדל וכאב, האם שבורת-הלב (שר)

אמנות

תיאטרון

קרש מחפש את המחר

מחזה רגיל (התיאטרון הקאמרי, מאת יורם מסמור, הבמאי יוסף מילוא) עוסק באדם רגיל — כל כך רגיל, עד ששום שד קן לא היה מסוגל לגלם אותו. דני, הצבר הממוצע, מופיע על הבמה רק בדמותו של קרש.

יורם מסמור (31), ילד רומניה שבילה ארבע שנים בציי הבריטי ולחם כמס'כף ב' ירושלים, היה בן 25 כשהעלה את דני קרש על במתה הצבאית של להקת חרמל. מאז כתב את המחזה מחדש, לדבריו, "לפחות 14 פעם", ניסה להציעו לתיאטרונים שונים. אנשי הבימה קבעו, אחרי קריאה: אם זו האמת, מוטב שצניג שקר! לבסוף הר' כיב מסמור בעצמו להקה נסיונית, במסגרת התיאטרון הקאמרי. כשהלהקה הנסיונית ה' גיעה לטלב של חזרה כללית, ראה יוסף

מחזה מ'ממור (מרכז) מה מריץ את דני

מילוא את ההצגה. החליט בו במקום להכ' קרש לרסרטואר הרגיל של התיאטרון. דני גישה הגיע, לבסוף, אל הקהלים.

חמשום האחרון. אין אדם בקהל ש' אינו מכיר את דני — הוא בנו של השכן, הילד ששיחק בגיולים בשכונה, שהדביק כרוזים בשביל ההגנה (או אצל, או לחי' שהצטיין במלחמת-העצמאות, והמסתובב מאז בבתי-הקפה של ניו-יורק, פארס ותל-אביב, החסר מטרה בחיים, הפוחד מחד מזה מפני נשואין ושיגרה כלשהי, המוכן לתת ל' עזוב את הכל כדי לרדוף אחרי צעירה ה' נגיאת לו כממטיחה ביליג'יליה חסר הת' חיביויות. (אומר חברו: "כשהולך לי, זה מפתיע אותי. כשלא הולך לי, זה מפתיע אותי. תמיד הפתעות!").

מה מריץ את דני? יורם זורק על הבמה את חייו, תמונה אחרי תמונה אכזרית: את התמרמרות ההורים שאינם מבינים את בנו, את הקרב רחיי-המים על "המשלט האחרון", את הנטייה הנוראה מן המשלט, ישר לתוך עולם ריק מתוכן וחיים חסרי-תכלית.

על הבמה ברור שדני קרש אינו אש — הוא וחבריו עשו את המוטל עליהם. הם נוצלו לצורכי המלחמה, ונשארו אחר-כך בלתי-מוכנים לכל דבר אחר. אולם בחיים אין הדברים פשוטים כל כך. הצופה ה' חושב יכול לשאול, בצדק: מדוע לא היה הדור הזה מסוגל לבנות לעצמו חיים אחרים, לתת תוכן לחייו בימי שלום?

יורם מסמור, לשעבר סטודנט לפילוסופיה, מתחמק מן התשובה בעזרת טכסיס תיאט' רוני: השחקן שהיה צריך לשחק את דני מותקף נקיסת-מצפון, הולך לקיבוץ, נהרג בידי מסתננים. הקהל מתפתה לחשוב שדני היה בכל זאת בחור טוב וחיוני, הוא יוצא מן האולם באנחה של הקלה, תחת לחזור הביתה במועקה הנפשית הפוריה שהמחזאי צריך היה ליצרה. נדמה שהתיאטרון נבהל מאומץ-הלב של עצמו.

תשואות לקרש. היה כמעט מובטח מראש שרוב המבקרים הקשישים, וביניהם גם רוב מבקרי העיתונים, לא יבינו את ה' מחזה. הם התעכבו על תחבולות המחזאי

שלמה ברישביט (גם הוא חבר הציור באטרון לשעבר): "מה זה, בכל מלחמה נקים צייזבאטרון? ... המשורר אברהם שלונסקי, שקיבל השבוע, כרגיל, את דני שבוטעו ידיות ישראל-ברית-המועצות. ידןף בו, נזכר כמצב המדיני ונאחז: אכן, ידיר וזה... חברת היקטור האמריקאית הוצר את החודש לאור תקליט ארוך-נגן של שירי ישראל, מושרים בפי חקנית תיאטרון אהל **לאה רגנית**... בעת ובעונה יחה, יצא לאור תחברת קולומביה תקליט ארוך-נגן שני, בקרא "שרונה אהרון שרה את שירי ישראל"... הצייר הישראלי בצלאל ("רייק") שץ הוא אחד הגיבורים של הספר שאין בני-עונו, יצירתו האחרונה של הסופר האמריקאי "צירי מילר, שהגיעה השבוע לישראל בצורת ספר-כיס... ה' מחזור **זממן שניאור** הודיע לידיעות אחרונות במכתב, כי הודיעה על מותו של יהודה מוזס, המוציא לאור המנוח של ה' עיתון, "פנעה בי וברעייתו כמכת לבנה על הקרקור"... הצגת המחזה רגיל של יורם מטמור ב'תיאטרון הקאמרי (של תיאטרון) היא כה בלתי-הוטוסים של תיאטרון) בת'תיאטרון, עד כי כאשר יצא בהפסקה לבמה השחקן אברהם ארצי הודיע ל' קהל כי לאחר ההצגה יחבו בחוף אוסבורי סים מיוחדים קיבלו הצופים את דבריו כחלק מן המחזה... הסופר **רב סדן** התחיל להוציא את כל כתביו בסידרת כר' כשם, שכל אחד מהם נקרא בשם אבני... (שני הראשונים, שכבר יצאו: אבני-שפה ואבני-זרן). אמר סדן: "עם כל כרך שיוצא לאור, נגולה אכן מלבי".

★ ★ ★

גורלים מצטלמים

על השאלה הכללית: "מה יהיה?" שנה ראש הממשלה דוד ב'רגורין השבוע במשל סיני: "דני סיני מצא גחיייתו של אחו מנכבדי-העיר בנהר. רץ הריג אלו 100 מטר של דמה-המרה: אם הריג לי משה והובים, אכסור לידכם גחיייתו של אבר' משפחתכם. כי רשישתן מוגומת: גיתן לך רק וזהו הכיבוש. כי רשישתן מוגומת: טירב הדיג וחרו לביתו. כעבור ימים מספר, כשהמש' סחה לא נתרככה, הלך הריג לשאול בעצת חכם וקן. אמר החכם: הגחיייה בידך ואינו אחרת תזחתי. לכן כדאי לך להחיות ואילו בית המשפחה הלכו גם הם לשאול בעצת חכם, והוא השיב להם אותה תשובה: וכי מה יעשה הריג בגחיייה כשתתחיל להעלות צותה? חכו"... בישיבת הממשלה, ש' אליה הביא ביג'י לאישור את נאיומו על מבצע סיני, התנגד שר הדתות **משה שפירא** מלמים "חור מעמד הריסיני" שהיו לכולות בטיוסה. נימוקו: סוף סוף, לא קיבלנו שם הפעם תורה חדשה"... כי שסירי ביג'י השבוע במדבר סיני וראה טאנק מצרי שנפגע פגיעה ישירה ומדויקת על ידי אחד ממטוסי חיל-האוויר, הגיב על כך בצעו: "פחות טאנק אחד לחיל השריון"... רב-אלוף **משה דיין** לא שכה בימריסיני את חיבתו הרבה לעתיקות: באלטור רכש מיד תושבי המקום כמה כדים עתיקים, ואילו באל-עירוש חפר כדו ידיו כמה שברייחוס מן החולות... כמו יחר היה הארכר אולוג **שמורה גוסמן**, חוקר מצדה ר' חבר משק נען, שהחל השבוע כסקר ארכי' אולוגי מקדיש לפרשנות קומפוט חפירה לעתיד-לבוא (אם יבוא)... כש ביקש צלם הלייף האמריקאי את דיין להצי טלם בשדה, כשהוא מחזיק בלינצוק, טירב דיין באמרו: "אינני מן הגנראלים היוצאים לשדה כדי להצטלם בפוזות שונות". שונה לחלוטין היתה תגובתו של ממקן כוח ה' אום הגנראל **אדיסון ל. מ. בארנס**, מה שיש למלא את בקשת הצלם באמרו: "מה ש' יעשה גנראל כדי להופיע בטיים ובלייף?"... דקן האוניברסיטה העברית, פרו **ספור בנימין מזר** טוען כי לספריה שלו יש מעלה ויש חסרון: החסרון הוא, שכל ספריו נלקחו בהשאלה ולא הוחזרו. המעלה — שמדפיו גדושים ספרים שהשאלו לו חבריו... לאחר שנערכה ישיבה סגורה של מועצת עיריית תל-אביב, בה נידונו ס' דורייחיים עיוניים, טען ראש העירייה **חיים לבנון** כי נוכח לדעת שאילו היו הישיבות נערכות כרגיל ללא נוכחותם של העיתונאים, היו הדיונים קצרים ועיוניים הרבה יותר... הרב דני **ברוך הולני** ר' חבר הסדרות הרבנים בארצות-הברית, שחור מביקור בבירת המועצות, טירב כי זקנו הגולח גרם לאכזבתם של יהודי מוס' קבה. ניחם אותם הרב הראשי של מוסקבה: "אל תסתכלו ביוקנקן, אלא במה שיש בו".